

magánhangzókról az ékezeteket a markában tartotta, aztán csak rászórta. Volt, amelyikre jutott, volt amelyikre nem."

JÖVETEK EL ÉLJENEK AZ ÉN ÉTKEMMEL ES IGYATOK A BORBAN MELYET ÉN TOLTÖK. AZ EN TESTEM BIZONY ETEL ES AZ EN VÉREM BIZONY ITAL. VALAMENNYISZER EJENDITEK E KENYERET ÉS IJENHÁJÁTJÁTOK E POHÁRT AZ ÚRNAK HALÁLÁT HIRDESSETEK, AMIG ELJÖVEND

A tiszteletes választékos szóözöne után melegedett lélekkel, de fájó szível távoztunk a félárva kincseházából. Éppen, hogy megköszöntük lelkiismeretes kalauzolását és elköszöntünk. Kérjük az Urat, hogy segítse egészséggel, sikerekkel nyájának pásztorát!

(folytatjuk)

Kedves Olvasóink!

Kérésrel és felhívással fordulunk Önökhöz!

Az EÖGYKE hozzákezdett a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni.

Hosszantartó és felelősségteljes munka ez.

Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe.

Kérjük: a nevet, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed - vagy fél oldalon), Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet.

Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában.

Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk.

Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk:

a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait.

Kérésünket meg fogjuk ismételni több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka.

A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadványba.

Segítségüket előre is köszönjük!

Postacím: 1251 Budapest Pf. 70.

E-mail magyar.ormeny@matavnet.hu,

fax: 201-2401.

Amit napjainkban már nehéz megérteni

A minap járt nálam Bécsben *Karácsony Ernő*, a jó hírnévnek örvendő fiatal

székelyudvarhelyi festő és miközben arról győzködtük egymást, hogy melyikünk jobb székely, észrevétlenül olyan dolgokra terelődött a beszélgetésünk, amelynek témája talán másokat is érdekelne. Ez a téma nem volt más, mint az 1670-es években Moldvából Erdélybe települt örménység nyelve, amely a XVIII század végén furcsa módon, csak úgy eltűnt. A családi hagyományokat is valami tabu fedi, amikor valakit arról faggatnak, hogy melyik őse beszélt még "örményül". Azért írtam idézőjelben ez utóbbit, mert amint a későbbiekben kiderült, egyikünk őse sem beszélte a jelenlegi örmény nyelvet. Ezen sem kell nagyon csodálkozni, hiszen napjainkban is sokan tartják örménynek magukat, függetlenül attól, hogy egy árva vak hangot sem beszélnek ezen a nyelven. Hát ez a dolog 350 évvel ezelőtt is így volt, mert őseink is örménynek vallották magukat, de a hétköznapi beszédben a jelenlegi örmény nyelvből viszonylag kevés szót használtak. Ők magukkal hozták egy ún, "örmény-kipcsak" nyelvet, amelyet főleg a krími tartózkodásuk alatt vettek át az ott élő "kipcsak" népektől. Ennek a nyelvnek ilyen értelmű átvétele azonban már a XI. században megkezdődött, valószínűleg a kereskedelmet szolgáló okok kényszerítették erre az akkori örménységet. "A kipcsakok a Krímben és a Fekete-tenger északi partján élő népek voltak, akiknek nyelvezete a régiek közül a kunhoz, a mai török nyelvek körében pedig a karaimhoz állt közel". (Szószerinti idézet -"A Világ Nyelvei"- c. akadémiai kiadványból / Bp. 1999/, amelyet ez az írás, mint kútforrást használ fel) . További idézet a könyvből : " Az örmények tekintélyes része a szeldzsuk támadás, majd a mongol hódítás elől a Krim-félszigetre menekült; egyes töredékeik tovább vándoroltak, s a XIII.sz. második felében Nyugat-Ukrajnában, főként Kamenyec-Podolszk és Lvov (Lemberg) környékén telepedtek le. Egyes csoportjaik nyugati irányban folytatták útjukat, s többek között Magyarországon is, elsősorban Erdélyben állapodtak meg". A könyv itt nem utalt a 250 éves moldvai tartózkodásra, de érdemes egy kis figyelmet szentelni erre a stációra, mert érdekességeket tartalmazó dolgokat lehet itt felfedezni. Mint ismeretes, Jó Sándor (Alexandru cel Bun) moldvai vajda már 1418-ban 3000 örménynek adott előjogokkal járó letelepedést Suceavában (Szőcsvásár) és környékén. Azt is tudjuk, hogy ebben az időben Moldva "Kumánia" néven a magyar királysághoz tartozó hűbéres tartomány volt. Nem nehéz elképzelni, hogy az örmény-kipcsak nyelvet beszélőknek nem volt nehéz nyelvileg kommunikálni az akkor még nagy számban itt élő kun népekkel, mert ugye a kipcsak nyelv is egy ehhez közel álló nyelv volt. Az új hazára lelt örmények magukkal hozták azt a jelentős írásbeliséget, amely felettébb alkalmas volt ennek az átvett kipcsak-nyelv örmény betűkkel való hangkészleteti sajátosságainak a megörökítésére. Ezt az írásbeliséget támasztja alá az 1756-ból származó csikszépvízi anyakönyv is, amelynek az az érdekessége, hogy az örmény ábécé betűivel íródott, a fogalmak 75 %-a viszont értelmetlennek tűnik a mai örmény nyelvet beszélő számára. Az anyakönyv az 1820-as évig bezárólag örmény ábécé-vel íródott és érdekes megjegyezni, hogy az utolsó évek szövegei már majdnem teljesen érthetőek lettek a mai örményt beszélők számára is. A magyarázat erre az, hogy a papokat és a tanítókat csak az élő nyelvterületről tudták könnyen pótolni, akik természetesen csak az élő nyelvet tudták beszélni, mivel a régi lassan teljesen feledésbe merült az idő múlásával. Egyébként az Óhazában élőknek fogalmuk sem volt arról, hogy a XIII. században elmenekült vértestvéreik a későbbiekben milyen nyelvet beszéltek, és valójában mi is történt velük. Az elején még voltak elvárások egyes családok részéről, amelyek követelték az olyan papok jelenlétét akik az "ő nyelvüket" beszélik. De valójában ők sem tudták, milyen nyelv is az övék, hiszen csak az tudatosult számukra, hogy az az új pap másképp beszél, mint ők. Egy tény biztos, hogy a mostani örmény nyelvet már a betelepedésnél sem beszéltek és arra később már nem került sor, hogy ezt megtanulják, mert részben már idegen volt számukra. Ez is indokolt, hiszen Örményországgal már századok óta semmilyen kapcsolatot nem tartottak fenn, hiszen onnan majd 800 évvel előtte eljöttek és a közhiedelemmel ellentétben már századok óta nem tartották anyaországuknak.

Talán meg kellene kérdezni egy pár családot, hogy ősük közül hányan látogattak Örményországba abban az időben, amikor még lehetett, volt is anyagi lehetőségük és az emlékek sem voltak annyira halványak. Az "ánibeli" örmények erdélyi leszármazottai az örmény nemzetet alig ismerik, nyelvét már rég nem tudják, magyarnak érzik magukat lelkükben és ezt vallják írásban és tetteikben.

Bécs, 2001. júl. 2

Dr. Száva T. Sándor

Az ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek 52. számában megemlékeznek az 1848/49-évi szabadságharc hőseiről.

A hiányos adatok pótlására érdekes adalékot találtam "A székely művelődés évszázadai" című, 1988-ban megjelent "Panoráma" kiadású könyvben.

A "Régi együttélők" fejezetben a 71. oldalon olvasható: 1848/49-ben a székelyekkel együtt küzdött: *Jakobi Sándor* (1805-1853) gyergyószentmiklósi örmény káplánt az osztrákok halálra ítélték, s bár nem végezték ki, várfogságban halt meg. Ez a Jakobi Sándor az én gyergyói nagyanyám, Jakobi Gizella (1874-1934) rokona lehetett.

Ezek szerint az örmény ágon is van Czetz mellett - 48-as szabadságharcos a családban.

Tisztelettel

Budai Merza Pál - Brassó

Csikszentgyörgyi Ficus Margit

A múlt megismételte önmagát...

"Felség, vedd el e nép múltját, és azt csinálsz vele, amit akarsz" - tanácsolta Napóleonnak Talleyrand, amikor a franciák Győrnél legyőzték az insurgenseket. Talleyrand, Napóleon külügyminisztere bölcs volt. Mesterien használta ki a hatalmak ellentéteit, eszközökben nem válogató politikával, ravasz diplomáciai fogásokkal.

Az utóbbi két évszázadban többször is megtapasztalhattuk, hogy a Kárpát-medencében miként alkalmazzák "okos" politikusok Talleyrand eszméjét: a múlt "elvétele" és az emlékek megsemmisítését.

Ennek torokszorító tényével legutóbbi erdélyi utam alkalmával találkoztam. Körutazásunk során az erdélyi Vaskapunál, Zejkány mellett megrendülten álltam a ledöntött Hunyadi-emlékmű előtt. Az autótutató bokrok, fák, gyomnövények szegélyezik, eltakarva, benőve azt a néhány, töredezett lépcsőfokot, amelyen felmáztunk a kis tisztásra, ahol a vandál kezektől összetört emlékmű alsó része fekszik (egyelőre). Az emlékművet az erdélyi vaskapui csata és a törökverő Hunyadi János emlékére a millennium évében emelték.

Hunyadi János (1407-1456) apja Vajk, Zsigmond király vitéze Vajdahunyad várát kapta birtokul. Hunyadi katonának nevelték. Eleinte kis zsoldos sereg élén küzdött sikeresen az előrenyomuló török ellen. Sikerei nyomán a személyes birtokon túl elnyerte a szörényi bánaságot és további tisztségeket: erdélyi vajda, temesvári ispán, Nándorfehérvár főkapitánya lett. (Ezeket a hatalmas Újlaki Miklós báróval együtt kapta.) Hunyadi e tisztségek birtokában szervezte meg a délkeleti végek védelmét. Korszerűen képzett sereget állított fel, amelynek fő ütőerejét a husziták harcmodorában járatos zsoldosok alkották. Egy meglepetésszerű támadás alkalmával, a Maros völgyében (a szentimrei csatában) 1442-ben vereséget szenvedett II. Mohamed szultán hadaitól.

A súlyos helyzetben népfelkelést hirdetett, s kevéssel a vereség után az erdélyi Vaskapunál győzelmet aratott Mezőid bej felett. Ennek a győzelemnek emlékére készült az a szobor,